

2. Deze overtreders (zegt nu eindelijk de profeet) zullen in de rechte wegen des Heeren vallen, van dit vallen tweezins.

†. Bij wijze van zich stooten aan de rechte wegen des Heeren, en daardoor vallen, dus stooten zij zich en vallen.

§. Over de laagheid van Christus en zijn volk op aarde. Hij is toch een steen des aanstoots en een rotssteen der struikelingen, Jes. 8 : 14. Ja, Hij is gesteld ook tot eenen val veler in Israël, en tot een teeken, dat **wedersproken zoude** worden, Luk. 2 : 34, 35. Dus hebben zij ook altijd wat tegen dien verachten hoop; ja mensch, dat kan ik niet wegnemen, het is een slechte hoop in hunne **eigene oogen**, veel slechter dan gij ze aanziet, en **zoo** duur moet het u aanstaan, dat volk moet uw volk worden, of **gij** gaat verloren.

§§. Menigeen stoot zich aan de nietigheid en **verdoemelijkheid** van zijn eigen doen en plichten, willende dien aanstoot niet kwijt zijn, en is afkeerig van dat kwaad geld te laten vallen, en om niet gezaligd te worden.

§§§. Menigeen valt over de leer der wedergeboorte ten verderve, heeft daar zulk een vooroordeel tegen, en over de leer der onmacht, omdat hij het **zichzelve**n niet geven kan; en beschuldigt dus God van onrecht en valt mede ten verderve.

§§§§. Menigeen valt over den val van Adam in de hel, en over de **verkiezingsleer**, daar hij (had hij zich opgehouden met den **geopenbaarden** wil Gods te kennen, en aan zijn hart geopenbaard te krijgen) naar den mensch behouden had kunnen worden.

§§§§§. Ja menigeen valt over de zuivere orthodoxe leer der waarheid, bij toeval van zijne blindheid, en rust daarop, dat hij een voorstander daarvan is; de Joden roemden ook, dat zij Abrahams zaad waren, Joh. 8 : 33, en Jezus zeide: dat zij uit den vader den duivel waren, dezulken kunnen vervolgers worden van Gods zaad en volk, en hebben de woorden der waarheid.

§§§§§§. Menigeen valt over de kracht en het licht in het Woord, en bij Gods volk tot hunne overtuiging, hij haat het licht, Joh. 3 : 20. Als Stéfanus sprak, barstten hunne harten, Hand. 7 : 54.

§§§§§§§. Ja eindelijk, menigeen valt ten verderve over de oordeelen en zegeningen Gods, hij wordt verhard onder Gods oordeelen, en wordt hoe langer hoe atheïstischer, een sterke geest, en als God zijne beste knechten en volk, het beste huisraad, oppakt, is hij blijde en weltevreden; maar dan hoort gij dat woord niet meer, en immers is het niet anders voor u dan toorn te vergaderen als een schat in den dag des toorns, Rom. 2 : 5. Ja de zegeningen drijven hem van God af; zoodat hij wordt als een groene inlandsche boom; maar hij valt, en God zegt: **zwijgt**; want deze was niet om mijnen naam te verheerlijken, Amos 6 : 10.

††. Maar ook vallen de overtreders in de rechte wegen des Heeren, bij wijze van ondergang, zoodat zij blijven liggen.

§. Dit stooten en vallen ter verplettering, is als een schip aan een rots, de rots blijft staan, maar het schip wordt verbroken; de eeuwige

rechte wegen des Heeren staan vast, de eeuwige waarheden zullen niet veranderen; maar mensch, uwe arme ziel zal schipbreuk lijden.

§§. Wat zal dat vallen naar zijn, als lichaamssoogen gesloten worden, o verschrikkelijk zinken, als gij den adem geeft! elk beginsel der waarheid, dat gij gehoord hebt in uwen tijd, en dat gij door ongerechtigheid hebt ondergehouden, dat blijft bij de goddeloozen liggen als een vuur, dat ten jongsten dage onuitblusschelijk zal uitbarsten; het Woord is toch als een hamer en vuur, Jer. 23: 29. En dient het niet tot een reuk des levens, het dient tot eene reuk des doods ter dood, 2 Cor. 2 : 16. Zoodat vrienden ! dit vallen zal zijn zonder opstaan; en daarom zegt Paulus: Ef. 5 : 14, Ontwaakt, gij, die slaapt, en staat op uit de dooden, en Christus zal over u lichten.

TOEPASSING.

Ziet vrienden, in Israël en zijnen ondergang, een beeld van ons Nederland; hebben wij dan geene reden van vrees, en om ons voor God te verootmoedigen? is het geen tijd, ja is het de ure niet om op te waken?

a. God heeft ook al gedaan wat er te doen is, menigte van wegen gehouden, om ons achter Hem te trekken, allerlei oordeelen gezonden, en ook bij dat alles, zijne knechten de profeten, die sterkelijk geroepen en vermaand hebben tot bekeering; om elk tot Gods wet te doen wederkeeren; en wat is ons land zichtbaar verschoond tot op dezen dag; o! hoe bang hebben de menschen het, daar nu het vuur des oorlogs brandt, en wat laat het alles bij ons na?

b. Het laat niet anders in het gemeen na, dan verharding, ja de atheïsterij, Godvergeteheid en vrijgeesterij breekt door; en dat in het midden van die teedere lankmoedigheid Gods, nu wordt men gewend het alarm roepen van Gods getrouwe knechten; nu zegt men, als Ezech. 12 : 27, Hij profeteert voor vele dagen; maar het zal eindigen, Gods lankmoedigheid zal eindigen, de dagen der wraak en vergelding naderen, dagen, dat het eene wee niet zal weggegaan zijn, of het andere zal daar zijn; en waar is iemand, die wezenlijk hervormt? waar ziet men verandering in de huisgezinnen? waar valt de dagon van de wereld voor Christus? en wat is het verval algemeen, ook onder Gods volk? zonder dat het merkelijk gezien wordt.

c. Wat is nu anders dan verschrikkelijke tijden te verwachten? Staan wij niet bloot als eene bloote kudde geiten voor het zwaard? Dit was het ook, dat den tien stammen trof, en onze schaduw is van ons geweken; de bidders durven geene oordeelen afbidden, zij moeten maar roepen om den Geest daaronder; ja, waar openbaart Jezus Zich aan zijn volk in dien weg, als zij voor land en kerk tusschentreden? Waar vallen zij met de zaken van het gemeen als dood aan zijne voeten, Openb. 1: 17. O! sommigen hebben vrede in hunne ziel, en toegang met hunne eigene nooden, maar merken des Heeren twist

over die zaak; wij zullen hiervan afscheiden, op dezen dag is van den gemeenen toestand gehoord.

Wij mogen derhalve elkander toeroepen : wie is wijs? hij versta deze dingen, wie is verstandig? die bekenne ze, want des Heeren wegen zijn recht, de rechtvaardigen zullen daarin wandelen, maar de overtreders zullen daarin vallen. Waar is de wijze? waar de schriftgeleerde? waar de onderzoeker dezer eeuw? hier is wat te vinden.

a. Menschen, die nog buiten staat, en eenig werk met uzelfen hebt.

1. Zoekt u te bergen, terwijl de dag van den toorn des Heeren nog niet komt, Zef. 2 : 2. Och! waart gij maar in behouden haven. Gods volk heeft liefde en een zucht voor u; roept sterkelijk tot den Heere, dat Hij haastelijk dien dood, waarin gij ligt, wegneme.

2. Zoekt het in den weg van ootmoed, en ziet, dat gij uwe onwaardigheid in uw oog moogt krijgen, en dat gij eens als een goddelooze los moogt laten, gij zult met uw leven in uwe hand komen moeten, en God zal met uw doen moeten als goed is in zijne oogten; God met uw hart te rechtvaardigen, als Hij geene genade gaf, dat is de weg.

3. Bidt dat de Heere u beware voor ergens op te rusten, voor vast raken ergens op, o! gij weet niet wat ongeluk dat is, en ziet, dat gij somtijds uzelfen eens voorstelt van verre als den tollenaar, en als een onwaardige, die niets te eischen heeft, of de Heere eenig liefdewerk tot Hem over u zoude gelieve te geven; o! dat gij eens bedroefd naar God werdt; och, of Jezus Zich aan u eens geliefde te openbaren! het is vanouds niet gehoord, wat God doen wil dien, die op Hem wachten.

b. Kinderen van God, uw geluk is onbeschrijfelijk, wat uw staat belangt; laat werken al wat werken wil, het moet u ten goede medewerken, volgens Rom. 8 : 28 en Ps. 46 : 2-4; ja al keerde de natuur om, gij hebt in die opzichten gronden van gemoedigheid, Mal. 4 : 1, 2, Want ziet, die dag komt brandende als een oven, dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heere der heirscharen, die hun noch wortel noch tak laten zal. Ulieden daarentegen, die mijnen naam vreest. zal de zon der gerechtigheid opgaan, en daar zal genezing zijn onder zijne vleugelen, en gij zult uitgaan en toenemen als mestkalveren; en Mal. 3 : 18, dan zal het onderscheid eerst recht gezien worden tusschen dien, die God dient en dien, die Hem niet dient.

Maar vrienden, het verval onder Gods volk is groot, en veel oorzaak van het verval in het gemeen, ziet maar iets, waaruit zulks blijkt.

1. In hun verafzijn van den Heere en van hun hart, en gevolglijk ver van die ware kleinheid en geestelijke armoede, ver van het gezicht van zonde, en dus ver van een dagelijksch schuilen in Christus tot rechtvaardigmaking, en om langs dien weg de heiligmaking te bevorderen; daar werken velen nu uit hunne hoedanigheid, uit de hoogte, en spreken veel van het Evangelie; maar missen de kracht

en het wezen van Evangelische gestalten, en zitten bebolwerkt in het wettisch werken en weten het niet; dat blijft eene eeuwige waarheid, dat den armen het Evangelie verkondigd wordt; uit dit alles volgt:

2. Die onverloochendheid niet een ongelijk te kunnen verdragen, ver van in te keeren en zich schuldig voor God te zien, en zoo het kruis te zijner heiliging op te nemen; o, wat zijn er duizend zaken, waaruit de ongesteldheid des harten blijkt, als in ziekten en gevaren, waar God en Christus de eerste toevlucht is in allerlei zaken, en niet eerst de tweede oorzaken; een bewijs van groote wijkning des Geestes, en verafzijn van herstel.

3. Uit dit alles volgt de wereld- en schepselliefde, de hoogmoed; welk naoogen van de wereld in het hart dikwijls omgaat, als een afgod, dien men dient, zoodat het is alsof men onder zijne macht ware, wat is men dicht bijdagon, de mode der wereld; wat is dit anders dan een wandelen naar de eeuw dezer wereld, naar den overste van de macht der lucht, Ef. 2 : 2; ja, welke wijde begrippen heeft het hart van rijkdom, staat, eer; immers een klaar bewijs, dat Christus daar niet heerlijk van binnen woont.

4. Ziet de oorzaken in dit alles; waarom gij God mist in het openbaar, bijzonder op Gods dag en ook in het verborgen, menigeen is in het verborgen nog heel wel voldaan, en dat is zijn ongeluk; ja, mijne lieve vrienden, dat is de oorzaak, dat vele vromen nu niet in de bres kunnen staan; hunne kracht is vervallen door hunne ongerechtigheid; ongerechte dingen worden dikwijls verschoond op verbodsdagen, en dan laat God het naderen tot Hem niet toe; David zegt, Ys. 66 : 18, Had ik naar ongerechtigheid met mijn hart gezien, God zou niet gehoord hebben.

Maar ziet hoe zulks oorzaak is van het verval in het gemeen.

A. Omdat Gods volk het heilig zaad is, het steunsel van land en kerk; zij kunnen alleen treuren en hebben verstand van kermen; zij nu ongesteld zijnde, kunnen niet ter hulp opkomen.

B. Omdat de oordeelen, die God in het gemeen brengt, voornamelijk in Gods oogmerk zijn, om zijn volk te heiligen, en daarvan is dan de herstelling in het gemeen een gevolg.

C. Omdat hunne blindheid en wegstreaming met den grooten hoop in het gemeen verval, Gods oordeelen over een volk verhaasten.

D. Eindelijk, omdat, als het tusschen den Heere en zijn volk welgesteld is, naar Gods Woord, er zoo geene vreeze is voor versmadelijke roeden of voor uitroeiende oordeelen, daar het anders zeer te vreezen is; Ik zocht, zegt de Heere, of er iemand was, die de bres mocht toemuren, maar Ik vond geene, Ezech. 22: 30.

1. En daarom, volk des Heeren, och, dat gij als uit graven, als uit een Bazan en uit het diepste der zee mocht worden wedergebracht! en toch in het oog mocht krijgen, dat het niet bij een man is, dat hij zijn weg wel aanstelt. Jezus' Geest en kracht moet het doen; zijne liefde moet uw hart weer breken, zijn dood moet aan uwe ziel' en aan uwe zonden worden gebracht, en die den doodsteek geven; daar

staat, Jes. 27 : 6, Zij zullen wederom nederwaarts wortelen schieten.

2. Ten laatste, volk des Heeren, tot uwe bemoediging en opwekking dient: God heeft op u gezien, de eeuwige vrije genade is op u gevallen, zoo verdoemelijk als gij waart, de Heere heeft u liefgehad met eene eeuwige liefde, daarom heeft Hij u getrokken met goedertierenheid, Jer. 31: 3; en dien Hij lief heeft, zal Hij liefhebben tot den einde toe. O! dat dit alles u opwekke ! dat gij u veel aanbiedt voor een zinkend land en eene zinkende Kerk, of God u gebruikte; uw staat is een eeuwige grondvest; God heeft gezworen, Jes. 54 : 9, 10, als bij de wateren Noachs, dat Hij niet meer op u toornen en u schelden zal, want bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer. Ja, uw zaad heeft de belofte, dat het den Heere dienen zal, en aangeschreven zal worden tot in geslachten, en dat die geboren zullen worden, Hem nog zullen loven, omdat Hij het gedaan heeft, Ps. 22 : 31, 32. O! vertrouwt uzelf en de uwen den Heere toe, gij zult eens volmaakte wandelingen hebben onder de grooten en kleinen, die voor den troon staan, en het aangezicht uws Vaders zien, en met zijn beeld verzdigd worden, en dan eeuwig God de eer geven over de rechte wegen des Heeren! Amen.

HET GODONTEEREND ZONDEKWAAD EN BITTERE GEVOLGEN, ONDER DES HEEREN WELDADEN HEM TE VERLATEN.

Gedaan na den Biddag.

Doet gij u dit niet zelf, [doordien] gij den Heere, uwen
God verlaat, ten tijde als Hij u op den weg leidt?

JEREMIA 2 : 17.

IN het voorgaande zien wij, dat de profeet Jeremia blijkbaar van God geroepen en gezonden was tot Juda, om hen nog te waarschuwen, eer God hen naar Babel gevankelijk zou doen wegvoeren, of het Joodsche volk onder de aankondiging van Gods oordeelen, door vernedering den uitvoer van Gods toorn mocht voorkomen; waartoe de profeet, in de lankmoedigheid Gods, nog veertig jaren onder dat volk gesproken heeft; van welke blijkbare roeping en zending men met klaarheid *overreed wordt uit het gansche eerste hoofdstuk, en gelijk de heilige profeten niets aankondigen, dan waartoe zij bijzonderen last kregen; want zij moesten ten al in tijde afhangelen van Gods mond, waarom men tusschenbeide zoo menigmaal leest, dat des Heeren Woord tot hen geschiedde; zoo is het hier ook met Jeremia, die krijgt zijnen eersten last om des Heeren Woord aan te kondigen aan Juda, 'in dit tweede hoofdstuk, vs 1, en in het begin van vs 2. Tot welks uitvoering de profeet aan het volk voorstelt:

a. Welk heerlijk volk zij geweest waren, hoewel het gestaan had tusschen hen en den Heere, en wat God al aan hen gedaan had, vs 2, 3.

b. Wat zij aan den Heere vergolden hadden, hoe schandelijk ondankebaar zij Gods liefde beantwoord hadden, vs 4—8. Deze ellendestaat, waarin zij waren, ontdekt de profeet hun bij de stukken.

1. Uit de goddeloosheden, die nog onder hen omgingen, waarin zij den Heidenen gelijk geworden waren, vs 9-13.

2. Uit de straffen en oordeelen, die om hunne zonden en ondankebaarheden op hen rustten, vs 14-17, welke oordeelen de profeet hun onder het oog brengt.

a. In het gemeen, vs 14, Is dan Israël een knecht? of is hij een ingeborene des huizes? waarom is hij [dan] ten roof geworden? De profeet spreekt hier met verwondering van dat volk, dat Gods erf-

deel en een koninklijk priesterdom was ; of het een zoon of een slaaf was? Het scheen wel, dat hij als een slaaf ten prooi was geworden, van God verlaten, en aan zijne vijanden overgegeven.

b. Nu stelt de profeet de oordeelen in het bijzonder voor, vs 15, 16, hunne vijanden hadden over hen gebruld als 'jonge leeuwen, en het land en steden in verwoesting gezet, niet alsof zij lagen onder een zwaar juk; maar alsof zij ten prooi voor het wild gedierte geworpen waren, als jonge leeuwen hadden zij met groote kracht en vermaak die verwoesting aangericht; zoo dat zij schreeuwden; hetwelk Israël overkomen is, 2 Kon. 15 : 29; 17 : 6; 2 Kron. 28 : 18 ; 2 Kon. 18 : 13 en 2 Kron. 33: 11. Ja, dat nog hooger gaat en smartelijker valt, hunne vrienden de Egyptenaren, de kinderen van Noph en Tachpanhes (zijnde steden in Egypte) op welke zij gewoon waren in nood te steunen, als op eenen rietstaf, en bij dat Egypte meer dan bij den Heere hulp te zoeken; dit volk legt zijne kracht aan om hunnen schedel af te weiden, de Egyptenaars waren boven Israël verhoogd, hadden Israël ook van zijne voornaamste hoofden en rijkdommen beroofd, hun koning was 'weg, en zij waren van hun sieraad ontbloot, 2 Kon. 23 : 33; 2 Kron. 12 : 9; Jes. 7 : 20.

c. Eindelijk noemt de profeet de hoofdsom der oorzaken, die bij hen waren, waarom God rechtvaardig zulke wegen met hen hield, in dit ons 17de vers; aanwijzende, hoe Israël uit zijn verlaten van den Heere, en wel ten tijde, als de Heere hen op den weg leidde, overreed moest worden, dat de oorzaken van Gods oordeelen, niet bij den Heere, maar bij henzelfen waren, zeggende: Doet gij u dit niet zelf, [doordien] gij den Heere, uwen God, verlaat, ten tijde als Hij u op den weg leidt?

Om welke woorden met eenige orde te behandelen, of elk van ons verwaardigd mocht worden om de schuld en oorzaak van Gods rechtvaardigen weg met zichzelf in het bijzonder, en van des Heeren twisten met Nederland in het gemeen, bij zichzelf overredende te vinden; want vrienden! dat zal bij elk onzer eene blijvende grondgestalte moeten zijn, zal elk met vrucht recht werkzaam kunnen zijn in de nabetrachting van dien grooten verbodsdag ; Wij merken daarin twee hoofdzaken aan.

A. Stelt de profeet het volk voor, welke oorzaken bij hen waren, en welke redenen zij aan den Heere gegeven hadden, waarom Gods toorn van tijd tot tijd tegen zijn volk zeer ontstoken was, namelijk, zij hadden den Heer & verlaten, ten tijde als Hij hen op den weg leidde.

B. Daarop spant de profeet de vierschaar in hunne eigene consciëntie, gevende het (bij wijze van vragen) aan hun eigen geweten over, of zij niet overreed waren, dat de schuld bij hen was, zeggende: Doet gij u dit niet zelf?

C. Aangaande het eerste, daarin beschouwen wij:

A. Het volk, dat de profeet aanspreekt.

B. De getrouwe behandeling, zeggende: Gij verlaat den Heere uwen God, ten tijde als Hij u op den weg leidt.

A. Belangende het volk, dat was Juda.

a. Juda was een der twaalf zonen Jakobs, aan wiens stam heerlijke beloften gedaan waren, als blijkt, Gen. 49 : 10, De schepter zal van Juda niet wijken, noch de Wetgever van tusschen zijne voeten, tot dat Silo komt. Waarop zij bijzonder zien konden in tijd van nood; gelijk Ahas, de koning van Juda ondervond, Jes. 7 : 1—17, wanneer Rezin en Pekah, koningen van Assyrië en Israël, tegen Juda opkwamen, dat de Heere aan Ahas een teeken liet geven tot zijne overtuiging en bemoediging ; dat die stam niet uitgeroeid zou worden, voor dat Silo kwam, want zegt de profeet: Ziet, eene maagd zal zwanger worden en eenen Zoon baren, en gij zult zijnen naam Immanuël heeten. Al de nakomelingen van Jakob werden met eenen naam Israël genoemd, en hadden maar éénen koning tot na den dood van Salomo, wanneer ten tijde van Rehabeam de tien stammen van het huis van David werden afgescheurd, 1 Kon. 12, na welken tijd zij twee koningen hadden, Jerobeam over de tien stammen, naar Israël of Efraïm genoemd, Ps. 78 : 9; Hos. 6 : 4, Wat zal ik u doen, o Efraïm, enz. en Rehabeam over Juda en Benjamin onder Juda benoemd, hier spreekt de profeet Juda aan.

b. Dat de profeet tot Juda des Heeren Woord verkondigt, blijkt uit de koningen, onder welke Jeremia geprofeteerd heeft, als Josia, Jojakim, Zedekia, Jer. 1 : 2, 3, daaronder behooren Joahas na Josia, en Joachin na Jojakim, alle koningen van Juda; het blijkt ook uit dat teeken van den ziedenden pot, dat alleen op Juda en Jeruzalem toegepast wordt, Jer. 1 : 15, en uit den last, dien de profeet kreeg, Jer. 2 : 2, Ga en roep voor de ooren van Jeruzalem.

c. Maar hier schijnt eene zwarigheid, doordien in het vorige 4de vers de profeet roept tot het huis Jakobs en al de geslachten des huizes Israëls. Dit is de reden, omdat (na de overwinning van Samaria, en de wegvoering der tien stammen naar Assyrië) nog eenigen ten tijde van Josia, hunne toevlucht onder Juda genomen hadden, en daar gebleven waren, als blijkt uit 2 Kron. 35 : 17, 18, welke overgeblevenen der tien stammen daarna, met Juda en Benjamin gevangen zijn weggevoerd naar Babel, zoodat Juda het hoofdvolk was, en die uit al de andere stammen Juda onderhoorig waren; waarom de profeet terecht dan zijne redenen richt tot het huis Jakobs, en tot (de overgeblevenen van) al de geslachten van het huis Israëls.

B. Belangende nu de getrouwe behandeling van den profeet, hij zegt: Gij verlaat den Heere uwen God, ten tijde als Hij u op den weg leidt, derhalve brengt de profeet onder hun oog:

a. Wat God aan hen gedaan had; de Heere had hen op den weg geleid. Dat de handelwijzen Gods met een mensch of volk van voor- of tegenspoed, in het geestelijke en lichamelijke, bij eenen weg, en bij eene leiding op den weg vergeleken worden, daarmede zullen wij ons niet ophouden, dat blijkt' het gansche Woord door, ziet maar Ps. 25 : 8-10, De Heere is goed en recht, daarom zal Hij de zondaars onderwijzen in den weg, Hij zal de zachtmoedigen leiden' in het recht,

en den zachtmoedigen **zijnen** weg **leeren**. Alle paden des **Heeren zijn goedertierenheid** en waarheid, en Job 22: 28, Als gij eene zaak besluit, zoo zal zij u bestendig zijn, en op uwe wegen zal het licht schijnen.

Laat ons **Gods** weg en leiding met Israël eens nagaan, en mochten wij daarin **Gods** wegen met ons land en onszelven zien! dat de Heere hen op den weg geleid had, verstaat daardoor niet alleen in het uitwendige, met hen door de woestijn naar Kanaän, Exod. 13 : 21, 22, en in Kanaän te voeren; maar ook voornamelijk, **Gods** leiding in het **eestelijke**, door zijne knechten de profeten, die hen den weg naar **8en** hemel opleiden, en hun den weg der verzoening en des vredes aanwezen.

1. God had dit volk van alle volkeren des aardbodems afgescheiden, uit kracht van de beloften aan Abraham, Izak en Jakob gedaan, in de oprichting van het verbond der genade, Ps. 105 : 8-11, 'Hij gedenkt **zijn** verbond tot in der eeuwigheid, het Woord, dat Hij ingesteld heeft tot in duizend geslachten, het verbond, dat **Hij** met Abraham heeft gemaakt, en zijnen eed aan Izak. Welken Hij ook gesteld heeft aan Jakob tot eene 'inzetting, aan Israël tot een eeuwig verbond. Zeggende: Ik zal u geven het land Kanaän, het snoer van ulieder erfdeel. En de Heere had hen tot zijn volk gemaakt, op- en aangenomen, zijn koninkrijk onder hen opgericht; het Evangelie des vredes onder hen gezonden; nevens zijne knechten de profeten, vroeg op **zijnde** en zendende, om het hun te verkondigen, Jer. 44: 4, en dus was hun alleen de aanneming tot kinderen, de heerlijkheid en de verbonden, Rom. 9 : 4, in dit opzicht zegt de Heere, Amos 3: 2, Uit alle geslachten des aardbodems heb Ik **ulieden** alleen gekend.

2. God had dit volk verlost uit de macht van Faraö, en uit die harde dienstbaarheid van Egypte; en Hij voerde hen uit door eene sterke hand en uitgestrekte arm, Ps. 78 : 52, 72, Hij voerde **zijn** volk als schapen en leidde hen als eene kudde in de woestijn. Ja, **Hij** leidde hen zekerlijk, en heeft hen geleid met een zeer verstandig beleid zijner handen, doende **teekenen** en wonderen voor de oogen der Egyptenaren, in het breede te zien, Exod. 7-12, vergeleken met Ps. 15. Omdat de Heere hen geplant had als een edelen wijnstok, een zeer getrouw zaad, Jer. 2 : 21. Daarom hield God daaraan **zijne** hand, en was **zijn** oog en zorg over hen, om hen te geleiden, te bewaren en te redden.

3. **Gods** weg was **wonderlijk** in hen door de woestijn naar Kanaän te voeren, naar zijne beloften, Gen. 17 : 8.

a. De Heere heeft een Mozes verwekt tot hunnen leidsman, nevens Aäron, om hen te besturen, te leiden, en om voor hen, als middelaar bij den Heere tusschen te treden, Mich. 6: 4, Immers heb Ik u uit Egypteland uitgevoerd, en u uit het diensthuis verlost, en Ik heb **voor uw** aangezicht heengezonden, Mozes, Aäron en Mirjam.

b. De Heere heeft hun gegeven de vuur- en wolkkolom tot hunne leiding en bescherming, die hadden **zij** op hunnen weg maar te vol-

gen, en zij wisten daaraan, **wanneer** en welken weg zij reizen moesten of niet; en daardoor werden zij ook beschermd tegen hunne **vijanden**, Ps. 105 : 39, Hij breidde eene wolk uit tot hun deksel, en een vuur om den nacht te verlichten. en wanneer de **Egyptenaren** hen achtervolgden, heeft de Heere hen droogvoets door de Roode Zee geleid, en Farao met zijne wagens en ruiters omgebracht, Ps. 106: 9-11, De **wateren** overdekten hunne wederpartijders, geen een van hen bleef er over, dus was Gods weg met Israël in de zee, en zijn pad in **grooten** wateren. Ps. 77 : 20.

c. De Heere heeft zijne wetten aan Sinai gegeven, nadat God op eene statige **wijze** zijn verbond met hen vernieuwd had, de wet der zeden tot een spiegel om **zichzelven** daarin te zien, en die dierbare schaduwwet tot hun Evangelie ; **waarbij** zij **eenen** leerenden priester hadden, om hen langs die afbeeldingen op te leiden tot den Messias en zijne voldoening. Ja, God heeft hun zaad in dat welgeordineerd genadeverbond ook op- en aangenomen, en beloofd hun God te zullen **zijn** tot in geslachten, Ps. 22: 31, dus maakte de Heere aan Jakob **zijne** woorden bekend, 'aan Israël zijne inzettingen en rechten, en zoo deed God niet aan andere volkeren, Ps. 147 : 19, 20.

d. De Heere heeft hen van den hemel in die dorre **woestijn** onderhouden met brood uit den hemel, het manna, en met **water** uit de steenrots, die hen volgde, Ps. 105: 40, 41. Zij baden en God deed kwakkelen komen, en verzadigde hen met **hemelsch** brood. Hij opende eene steenrots en daaruit vloeiden wateren, die door de dorre plaatsen gingen als eene rivier.

e. De Heere heeft hen telkens beschermd tegen hunne vijanden. die op hun leven toeleiden, en om 'hen uit te roeien, als de woestijn door gebleken is in Amalek, en bijna aan het einde zijnde, verbrak God nog Sihon, den koning van **Hesbon**, en Og, den koning van **Bazan** aan deze zijde der Jordaan, Ps. 136 : 19, 20.

f. Toen heeft de Heere hen op eene **wonderbaarlijke wijze** door eenen Jozua. dien God hun in plaats van Mozes verwekt had. **droogvoets** door de Jordaan geleid in Kanaän, de wateren opgebonden, en als zij daardoor waren, weder doen heenvlieten; en dus de Kanaänieten in hunne hand gegeven, die voor hun aangezicht geslagen, als aanstonds bleek, hoe God in Kanaän voor hen streed, in Jericho, Ai, enz. Jos. 6 en 8, en ook hoe God hen in dat land tegen machtige **vijanden**, reuzen, kinderen Enaks. die de Heere in **zijne wijsheid** daar **overgelaten** had, beschermde, Deut. 9, en die **beloofde** zelfs uit te roeien, maar allengskens, om hun nuttig te zijn en tot vernedering te dienen.

4. God had op eene oneindige **wijze** zijne lankmoedigheid over hen uitgestrekt en zich dus betoond, als Hij zijnen naam voor Mozes uitgeroepen had, Exod. 34 : 6, Heere! Heere! God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, tegen al hunne vreemde lusten en hunkeringen naar Egypte, tegen al hunne murmureeringen en twistingen tegen den Heere, tegen hunne gruwelijke boosheden, waarin velen leefden, en tegen al de verachtigen

van de rijkdommen van Gods lankmoedigheid aan, was God lankmoedig, omdat er eene eeuwigheid in Gods lankmoedigheid is, zoo vertoog de Heere het vele jaren over hen, en betuigde tegen hen door zijnen Geest, door den dienst zijner profeten, Neh. 9: 30. God gaf hun telkens tijd, en wachtte naar hen om hun genadig te zijn, Jes. 30 : 18. Hij stelde zijn toorn uit in het een en ander kwaad, dat hun bedreigd werd, af te wenden, als hun bang was. O! wat was die oneindige bewaring groot in die groote en vreeselgke woestijn, daar vurige slangen en schorpioenen waren, Deut. 8 : 15, en wat is het niet zichtbaar gebleken in Kanaän hun gansche leven door?

5. Eindelijk God had allerlei wegen ingeslagen (als zij afgeweken waren) om hen tot den Heere te doen wederkeeren; zoo zegt Nehemia, Neh. 9: 29, En Gij hebt tegen hen betuigd om hen te doen wederkeeren tot uwe wet, allerlei oordeelen onder hen gezonden, zware oorlogen en pestilentiën, zoodat er duizenden in weinig tijds vielen, en het hun zeer bang was, wanneer de Heere zat om de kinderen van Levi te reinigen en te louteren, opdat zij den Heere weder een rein spijsoffer toebrengen zouden in gerechtigheid, Mal. 3: 3. Maar het had meest die uitwerking, als Jer. 6: 29, 30, De blaasbalg is verbrand, het lood is van het vuur verteerd; tevergeefs heeft [de smelter] zoo vlijtig gesmolten, dewijl de boozen niet afgetrokken zijn. Men noemt hen een verworpen zilver; want de Heere heeft hen verworpen. Zoodat de Heere zeggen mocht, als Jes. 1 : 5, Waartoe zoudt gij meer geslagen worden, gij zoudt den afval te meerder maken, het gansche hoofd is krank en het gansche hart is mat. Dan heeft God hen weder overladen met allerlei zegeningen, geestelijke en lichamelijke, hoe blijkbaar was Gods zegen menigmaal in hunne wapenen, bijzonder onder de regeering van David en Salomo, als het onderbrengen der vijanden onder David, en in den overvloed van allerlei vrede onder Salomo, als uit het lied van David blijkt, 2 Sam. 22 en 1 Kon. 5 : 4, Maar nu (zegt Salomo) heeft de Heere mijn God, mij rust gegeven van rondom, daar is geen tegenpartijder noch een bejegening van kwaad; en daarom ging hij den Heere een huis bouwen; dan heeft God hun tusschenbeide godzalige profeten, priesters, rechters en koningen gegeven; wat hebben die heerlijke dingen van den Christus onder hen gesproken, als 2 Sam. 23 : 3, 4, daar David zegt: Daar zal een Heerscher zijn over de menschen, een Rechtvaardige, Hij zal zijn als het licht des morgens, wanneer het opgaat, des morgens als de zon opgaat zonder wolken, wat moest hun hart door zulke dingen niet achter den Heere getrokken zijn geworden; ja, God zocht hen tot Hem te doen wederkeeren, door vermaningen en waarschuwingen aan hen te laten doen door zijne knechten, waarvan de schriften der profeten vervuld zijn; mag Mozes terecht Israëel niet zegenen, Deut. 33 : 29, Welgelukzalig zijt gij, o Israëel! wie is u gelijk? Gij zijt een volk, verlost door den Heere, hen schild uwer hulp, en die een zwaard is uwer hoogheid; daarom zullen zich uwe vijanden u geveinsdelijk onderwerpen, en gij zult op hunne hoogten tre-

den. En mag de Heere zelf niet zeggen, als Jes. 5 : 4, Wat is er meer te doen aan mijnen wijngaard, hetwelk Ik aan hetn niet gedaan heb? en Jer. 2 : 5, Welk onrecht hebben toch uwe vaders aan Mij bevonden? vergelijkt Micha 6 : 3-5, O Mijn volk, wat heb Ik u gedaan? enz. en Ps. 81 : 14, Och! dat mijn volk' naar Mij gehoord had.

b. Maar hoe gedroeg Israël zich nu tegen den Heere, wat vergolden zij aan God? De tekst zegt: Zij verlieten den Heere, hunnen God, ten tijde als Hij hen op den weg leidde; de zelfwezige God, de Jehova, de Onveranderlijke, die is, die Hij is, en worden wil, die Hij is, en dat voor Israël; Exod. 3 : 14 moest Mozes zeggen tegen hen: Ik zal zijn heeft Mij tot u gezonden. Ja, de Elohim, de Drieëenige Verbondsgod van Israël, Die de God des eeds was, waarmede zij allen in het verbond gekomen waren, de een in waarheid en de ander uitwendig, Ja, die God, Die al hunne dagen Zich over hen zulk een goeddoend God betoond had te zijn, en die al zijne eeuwige deugden aan hen ellendigen ten koste gelegd had, en nog ten koste legde, in hen zoo wonderlijk en goedertieren te leiden.

1. Dien God nu, daarentegen, en tegen al die wegen te verlaten, was Lsraëls zonde, zij verlieten den Heere hunnen God; waarin hunne verlatings bestond, blijkt meest uit den samenhang.

a. Zij erkenden den Heere niet in al zijne bijzondere reddingen, verlossingen en leidingen, in en door de woestijn zoo wonderbaar, noch in al die weldaden, die God aan hen bewezen had in Kanaän. God heeft het toch gedaan om Zichzelve, om zijnen grooten naam, om zijner eer wille, als Ps. 78 : 5-7, Want Hij heeft eene getuigenis opgericht in Jakob, en eene wet gesteld in' Israël, die Hij onzen vaders geboden heeft, dat zij die hunnen kinderen zouden bekend maken. Opdat het navolgende geslacht dit weten zou, de kinderen, die geboren zouden worden, en zouden opstaan en vertellen ze hunnen kinderen. En dat zij hunne hoop op God zouden stellen, en Gods daden niet vergeten, maar zijne geboden bewaren. O vrienden! God zijnen Maker en Weldoener met ondankbaarheid te verlaten, Hem niet te prijzen, zijne daden te vergeten, of het weldoen Gods met een verhard hart gewend te worden, wat is het eene schrikkelijke zonde! Ziet dit in het vorige 6de vers, zij zeiden niet, waar is de Heere? als zij maar den minsten tegenspoed kregen tot hunne beproeving, dan murmureerden zij aanstonds tegen Mozes en Aäron, Exod. 16 : 3, zeggende: Och! dat wij in Egypteland gestorven waren 'door de hand des Heeren, toen wij bij de vleeschpotten zaten, waarom zij terecht genoemd worden een wederhoorig en wederspannig geslacht, een geslacht, dat zijn hart niet richtte, en welks geest niet getrouw was met God. Ps. 78 : 8.

b. Zij Verlieten den Heere zoodra zij uit Egypte Farao's vervolging ontkomen en met vrouw en kinderen gered waren, door de Roode Zee gevoerd, en zoodra God zijne wet van Sinai hun gegeven had, door het maken van een gouden kalf en door het zeggen, dat dit hunne goden waren, die hen uit Egypte hadden opgevoerd, zoodat

Aäron zelf ook schuldig stond, en dit werk onder zijn bestuur geschiedde. Aäron bouwde daarvoor ook een altaar en diende dien afgod, waarvan God een gruwel had, Exod. 32.

c. Zij verlieten den Heere, wanneer zij, als Ps. 106 : 14, met vreemden lust bevangen werden, in de woeste en huilende wildernis, in een land van kuilen, waar vele gevaren waren, een land van dorheid en schaduw des doods, waar spijs en drank ontbrak, waar geen water was en waar schrik des doods hen gedurig aangreep, waar geen mensch doorging noch woonde vóór Israëls komst, Deut. 8 : 15, in die woestijn, waarvan in het vorige, 6de vers, staat: daar onderhield de Heere hen, Die gaf hun water uit eene steenrots, die hen volgde, en dat kostelijke manna, dat brood der machtigen, Ps. 78 : 25. Zij spraken gruwelijk, als Ps. 78 : 18-20, **Zij** verzochten God in hun hart, begeerende spijs naar hunnen lust, en zij spraken tegen God, zij zeiden: zou God eene tafel kunnen toerichten in de woestijn? Ziet, Hij heeft den rotssteen geslagen, dat er water uitvloeide en beken overvloedig uitbraken, zou Hij ook brood kunnen geven? **Zon** Hij zijn volk vleesch toebereiden? En wat deden zij verder? Zij verachtten het dierbare manna, en prezen het vleesch, de visch, de komkommeren, de pompoenen, het look, de ajuin en het knoflook van Egypte, en deden dus Mozes gedurige smart aan door hun zondigen tegen den Heere, te zien Num. 11 : 4-6; dat deze zonde zwaar was, blijkt uit het laatste van Num. 11. God sloeg hen met eene zware plaag, en allen, die belust waren geweest, stierven met het vleesch nog tusschen hunne tanden, eer het gekauwd was.

d. De tien stammen verlieten God blijkbaar, als zij zich van het huis Davids afscheurden, waaraan de Heere Zich verbonden had, en als zij vervolgens de kalveren te Dan en te Bethel, (die Jerobeam hun koning opgericht had, en waarmede hij Israël zondigen deed) dienden, en als zij, des Heeren priesters, de zonen van Levi verstieten, en andere priesters maakten uit de geringsten des volks, en dat tegen alle waarschuwingen van Gods knechten aan, en zoo werden zij hoe langer hoe verharder en onvruchtbaarder; en gingen dus van God goddelooslijk af, tot de maat hunner ongerechtigheden vol was, en God blijkbaar zijnen toorn openbaarde.

e. Juda en Benjamin verlieten den Heere, wanneer zij (voor hunne oogen ziende Gods weg met de tien stammen, om hunne gruwelijke afgoderij) hare zuster Samaria rechtvaardigden, om al de gruwelen, die zij gedaan had; en dat de Heere de tente Jozefs verwierp, en den stam Efraïms niet verkoos, maar den stam Juda, den berg Zion, dien God liefhad, Ps. 78 : 67, 68; daar tegenaan zondigde Juda; en hij stelde ook den dag des kwaads verre.

f. Dit verlaten van den Heere hunnen God was algemeen, als blijkt uit het vorige, 8ste vers. De priesters zeiden niet, waar is de Heere? en dat waren dezulken, die gesteld waren om het wijken Gods te voorkomen, door het volk den weg van vernedering te leeren, en tot God te doen wederkeeren. Ezech. 22 : 26, Hunne priesters doen mijne

wet geweld aan, en zij ontheiligen mijne heilige dingen, tusschen het heilige en onheilige maken zij geen onderscheid, en het verschil tusschen het reine en het onreine maken zij niet bekend. En dat God hen verliet, konden zij gemakkelijk dragen, Richt. 6 : 13, deze zelve sloten hunne oogen, die konden God in zijne wegen van oordeelen of zegeningen niet meer zien, Ps. 106 : 6, en waren dus blinde leidlieden der blinden, Matth. 15 : 14, als ten tijde van Christus, zij wilden zelve niet ingaan en zij hinderden anderen nog in te gaan, Luk. 11 : 52, Die de wet handelden, kenden God niet, dit waren de schriftgeleerden, van de priesters onderscheiden, Jer. 8 : 8, Ezra 7 : 6, 11. Die leerden de waarheid niet. Zij verborgen hunne oogen van Gods sabbathen, Ezech. 22 : 26, Matth. 15 : 6, 9. Zij maakten Gods gebod krachteloos, leerende inzettingen en geboden van menschen, en zij deden niet, hetgeen zij nog leerden. Jezus zegt, Matth. 23 : 3, Doet naar hunne woorden, maar niet naar hunne werken, want zij zeggen het, en doen het niet. En de herders overtraden tegen den Heere, dat zijn hier de koningen, vergel. met 1 Kon. 22 : 17 en Jes. 63 : 11, want de leeraars komen onder die drie andere benamingen voor: Ezech. 22 : 27, Hunne vorsten zijn in het midden van hen als wolven, die eenen roof rooven, om bloed te vergieten, en om zielen te verderven; opdat zij gierigheid zouden plegen, (gelijk der koningen overtreding blijkbaar gebleken is, van Jerobeam tot Ammon toe;) En de profeten profeteerden door Baäl, en wandelden naar dingen, die geen nut doen, vergel. Ezech. 22 : 25, 28, De verbintenis hunner profeten is in het midden van hen als een brullende leeuw, die een roof rooft, zij eten de zielen op, den schat en het kostelijke nemen zij weg, en hunne weduwen vermenigvuldigen zij in het midden van hen; zij pleisteren met looze kalk, zij voorzeggen leugen, en zeggen, alzoo zegt de Heere, en de Heere heeft niet gesproken, en in plaats van te zeggen, zoo zegt de Heere, dienden zij de wereld en de afgoden, en zeiden, zoo zegt Baäl Jer. 23 : 21, 23, dit maakt het volk ijdel, en nawandelende de ijdelheden, de afgoden, die geen nut deden, de profeten profeteerden valschelijk, en de priesters heerschten door hunne handen, en staat er, mijn volk heeft het gaarne alzoo, Jer. 5 : 31, en betreffende het volk in het gemeen, die verlieten God blijkbaar met hart en daden, ja met allerlei grove zonden, als blijkt uit den samenhang van vs. 4-13 en Ezech. 22 : 29. Zoo als zij in dat land kwamen, dat God hun ten erve gegeven had, verontreinigden zij Gods land, en maakten het tot een gruwel, zoo bij het inkomen, als het eerste ontvangen der weldaden, als blijkt, Ps. 106 : 35-37, Zij vermengden zich met de Heidenen en leerden hunne werken, en zij dienden hunne afgoden, en zij werden hun tot een strik, daarenboven hebben zij hunne zonen en hunne dochteren den duivelen opgeofferd, zij dienden de Baälim en Astaroth. Zij leefden in allerlei overspel, bloedschanden en heidensche hoererijen, Ezech. 36 : 17, 2 Kon. 17 : 8-21 en Ezech. 16 : 15, en dit land was Gods land, dat zwaarde hunne zonde, de Heere zegt in het vorige, 7de vers, Ik bracht

u in een vruchtbaar land, om de vrucht en het goede van dien te eten, maar toen gij daarin kwaamt, verontreiniget gij mijn land, en steltet mijne erfenis tot een gruwel: Gods toorn ontstak menigmaal, als blijkt uit het vorige 9de vers en uit Jer. 7 : 12, Hos. 2 : 10, Lev. 18 : 23, en dan gaf God hun wel in de handen hunner vijanden, maar zij in de benauwdheid alweder roepende tot den Heere, verloste God hen alweer uit hunne angsten, Ps. 107 : 19, 28, en daartegenover waken zij af en verlieten den lankmoedigen God. Jes. 57 : 17, 18, zegt de Heere, Ik was verborgen over de ongerechtigheid hunner gierigheid, Ik sloeg ze, Ik verborg Mij, en was verbolgen: evenwel gingen zij afkeerig henen in den weg huns harten, Ik zie hunne wegen, en Ik zal ze genezen, en Ps. 106 : 44 staat, nochtans zag Hij hunne benauwdheid aan, als Hij hun geschrei hoorde, en daarentegen verbitterden zij telkens den Heere en verwekten Hem tot toorn, den Heere tergende met hunne ongerechtigheden, dus verlieten zij den Heere hunnen God.

g. Eindelijk is hier op te merken, dat in den tekst niet staat: doordien gij den Heere uwen God hebt verlaten; maar in den tegenwoordigen tijd, doordien gij den Heere uwen God verlaat, dat geeft te kennen: de doodelijkheid en ongeneeslijkheid van die harteplaag onder Juda, dat het hun levenstrein zoo geworden was, God, hunnen Maker en Weldoener te verlaten, de ingeworteldheid van het kwaad, dat zij afkeerden zonder weder te keeren met eene altoosdurende af keering.

2. De verzwarende omstandigheid van hunne verlating van den Heere was, dat zij den Heere hunnen God verlieten, ter tijd als Hij hen op den weg leidde, verstaat niet alleen ter tijd als God hen in de woestijn door vuur en wolkkolommen als anderzins in het lichamelijke leidde, maar bijzonder, ten tijde als God zijne profeten zond, die aanhoudend hun den weg des vredes en der verzoening, den weg naar den hemel aanwezen en opleidden; zoodat de zwaarte der zonden hierin ligt opgesloten.

a. Want zij verlieten God, ten tijde als de Heere met woorden, eeden en daden toonde, dat Hij het wel met hen meende en voorhad; met ingewanden van ontferming had de Heere gesproken, Ps. 81 : 14, Och, dat mijn volk naar Mij gehoord had, dat Israël in mijne wegen gewandeld had! en zoo vriendelijk genoodigd, en alles weggenomen, hoe slecht zij het ook gemaakt hadden. Al hebt gij met vele boeleerders geboeleerd, keert nochtans weder tot Mij, spreekt de Heere, Jer. 3 : 1. Ja, de Heere heeft het gezworen bij zichzelf. Zoo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, Ik heb geen lust in den dood des goddeloozen, Ezech. 33: 2. God toonde het ook zonderling met daden, ten tijde als Hij den rijkdom zijner lankmoedigheid uitstrekke, niet haastelijk het oordeel bracht over elke booze daad, Pred. 8 : 2.

b. Derhalve kunnen wij hierin zien, dat zij veel waagden in God te verlaten, ten tijde, dat de Heere hen op' den weg leidde, hierin

was het uiterste gevaar; wij weten allen met ons oordeel, hoe het met den tijd in het gemeen gelegen is, wij zien voor onze oogen, dat het oogenblik, dat voorbij is, in eeuwigheid niet weerom is te krijgen; ook dat de tijd onzeker is, hoe schielijk God dien draad afspint; ook dat alle tijden, die men leeft, juist geene vindens-tijden zijn, dat de Heere met zijne leiding heen kan gaan, en geven dien mensch over aan zichzelf en aan het goeddunken van zijn hart, Ps. 81: 1.3. Derhalve was het eene zeer hachelijke zaak God te verlaten, ten tijde als Hij hen op den weg leidde.

c. Maar eindelijk, zoo ligt in deze woorden wat meer opgesloten, God te verlaten, ten tijde als Hij hen op den weg leidde, daarin ligt voornamelijk :

†. Eene uiterste afkeerigheid van God, of groote boosheid, en wordt wel genoemd een goddelooslijk afgaan van den Heere, Ps. 18 : 22. Daar spreekt David anders, zeggende: Ik heb des Heeren wegen gehouden, en ben van mijnen God niet goddelooslijk afgegaan; want die den Heere versmaden, zullen licht geacht worden, 1 Sam. 2:30.

††. Eene verachting en versmading van Gods Woord en knechten. Hebr. 12 : 25 staat : Ziet toe, dat gij dien, die spreekt, niet verwerpt; want indien deze niet zijn ontvloden, die dengene verwierpen, welke op aarde Goddelijke antwoorden gaf, veel meer (zullen) wij niet (ontvlieden), zoo wij ons van Dien afkeeren, Die van de hemelen (is); als Gods knechten zeggen: hoort naar het geluid der bazuinen, en als er geantwoord wordt met woord of daad, wij zullen daarnaar niet luisteren, dit is een kenteeken van genadeloos te zijn. 1 Joh. 4 : 6, daar zeggen Gods knechten: Wij zijn uit God, die God kent, hoort ons, die God niet kent, hoort ons niet; 'hieraan kennen wij den Geest der waarheid en der dwalingen, daaronder behoort eene versmading van de waarschuwingen, een verwerpen van de tucht, de woorden der bestraffingen en der vermaningen achter zijnen rug te werpen. Salomo zegt, Spreuk. 1: 7, De dwazen verachten wijsheid en tucht, en hfdst. 12 : 1, Wie de tucht lief heeft, die heeft de wetenschap lief, maar die de bestraffing haat, is onvernunftig, omdat zulks wegen Gods zijn, waardoor Hij lust heeft menschen te leiden; die dan te verlaten, is God te verlaten, en wel ten tijde als Hij hen op den weg leidt.

†††. Een verbreken van het verbond, als God den mensch terecht wil brengen, en aan zijne zijde toonen wil de getrouwe God te zijn, en de mensch niet geholpen, noch van den Heere geleid wil worden, dat is alle banden te verscheuren, de Heere zegt, Jer. 34 : 15, 16, Gij hadt een verbond gemaakt in het huis, dat naar mijnen Naam genoemd is, maar gij zijt wederom gekeerd en hebt mijnen Naam ontheilgd.

††††. Eindelijk k ligt er ook eene schrikkelijke hardnekkigheid en verharding des harten, die zware verblindingen en verstoktheid tot haar gevolg heeft, en doodelijke zorgeloosheid uitdrukt; is het nu zoo met een man, die dikwijls bestraft zijnde en zijnen nek verhardt, dat

hij schielijk zal verbroken worden, dat er geen genezen aan is, volgens Spreuk. 29 : 1. Zoo heeft dit ook zijne waarheid in een volk; zware oordeelen heeft zulk een volk te wachten, als de maat hunner ongerechtigheid vol is, en als het Gods dag wordt, de dag der wraak en vergelding. Ziet vrienden! dit was de voorwaarde nu van Juda, hiertoe was het nu met hen gekomen; mochten wij onszelfen en ons Nederland, als in eenen spiegel daarin hebben kunnen zien!

C. Deze zaken geeft de profeet nu aan het eigen geweten van Juda over, latende henzelfen oordeelen, of de oorzaken van alle zware oordeelen Gods (die over hen gekomen, en nog uitgestrekt waren, en die nog over hun hoofd hingen) niet bij hen waren tot hunner overreding en vernedering; zeggende: doet gij u dit niet zelfen? daarin beschouwen wij:

A. De oordeelen, die op Juda en op alle geslachten des huizes Israëls reeds rustten, en welke nog over hun hoofd hingen, als een gevolg van het verlaten van den Heere, ten tijde als Hij hen op den weg leidde.

B. Wat de profeet met die wijze van voorstel zeggen of uitdrukken wil, als hij het aan hun geweten overgeevende vraagt: doet gij u dit niet zelfen?

A. Belangende de oordeelen, die gevolgen zijn van zulke gedragingen omtrent den goedgeoonden God; laat ons hier eens zien:

a. Hoe zulks ten allen tijde Gods weg is; een volk, dat de Heere met allerlei zegeningen begunstigt, dat Hij veel heeft laten vermanen en waarschuwen, en dat tegen dat alles den Heere verlaat! zulk een volk zwaar te bezoeken, ook wel met versmadende uitroeiende oordeelen.

1. Dit ziet men al in de eerste wereld, dat booze geslacht zond God (boven alle andere weldaden) Noach, dien prediker der gerechtigheid toe; ja Christus predikte door hem, volgens 1 Petr. 3: 19. Doch als zij niet hooren wilden, de vermaningen verachtten, en door vorige roeden niet gebeterd waren, ja zelfs het bouwen van de ark in den wind sloegen, toen kwam de zondvloed en verdelgde ze allen, Gen. 7.

2. In Sodom en Gomorra, God had Lot daarhenen geschikt, die dag en nacht zijne rechtvaardige ziel kwelde door het zien en hooren van hunne onrechtvaardige werken, 2 Petr. 2: 8. En die hen menigmaal gewaarschuwd en vermaand zal hebben, als uit hun eigen zeggen blijkt, Gen. 19 : 9, Deze eene is gekomen om hier als vreemdeling te wonen, en zoude hij alleszins rechter zijn? Maar als zij Hem niet wilden hooren, de banden verscheurden, de vermaningen en bestraffingen achter hunnen rug wierpen, toen kwam God met vuur en zwafel uit den hemel, en verbrandde hen, en keerde hen om, Gen. 19.

3. En Israël, zoo haast zij verlost waren uit Egypte, en de handen van Farao ontkomen door de Roodde Zee, en God hun zijne heiligste wetten, zedelijke en schaduwachtige, gegeven had, verlieten zij God blijkbaar, door het oprichten van een gouden kalf, dat zij daar dien-

den, mogelijk in navolging van de Egyptenaren onder de gedaante van eenen os. O! wat ontbrandde Gods toorn als een vuur. God wilde hen verteren, maar Mozes stelde zich tusschen den Heere en het volk, en verbad den Heere, zoodat God met het gansche volk geene voleinding maakte, en dat verlaten van den Heere, had dat zware gevolg, dat elk zijn zwaard aan zijne heup moest gorden, en elk zijn broeder, vriend en naasten moest dooden, zoodat er op dien dag vielen omtrent drie duizend man, Exod. 32.

4. En de tien stammen, als zij zich afgescheurd hadden van Juda en Benjamin, en als Jerobeam, hun koning, hen deed zondigen met de kalveren te Dan en Bethel te offeren, en als hij de zonen van Levi verstiet en priesters maakte uit de geringsten des' volks, en dat tegen alle waarschuwingen der profeten aan, schrikkelijk waren de woorden welke de koningin uit den mond van Abia hoorde, 1 Kon. 14: 15. De Heere zal ook Israël slaan, gelijk een riet in het water omgedreven wordt, en zal Israël uitrusten uit dit goede land, dat Hij hunnen vaders gegeven heeft, en zal ze verstrooien op gene zijde der rivier, daarom, dat zij hunne bosschen gemaakt hebben, den Heere tot toorn verwekkende; en nadrukkelijk waren de woorden van Abia, den koning van Juda, over de tien stammen, 2 Kron. 13 : 8, 9. Gij zijt wel eene groote menigte, maar gij hebt gouden kalveren bij u, die u Jerobeam tot goden gemaakt heeft. Hebt gij niet de priesters des Heeren, de zonen Aärons en de Levieten uitgedreven, en hebt u priesters gemaakt, gelijk de volkeren der landen? en daaruit maakte hij op, dat God hun tegen zoude komen, en zij geen voorspoed zouden hebben, vs. 12, en op dien tijd vielen er uit Israël vijf honderd duizend uitgelezene mannen, vs. 17. Ja, het gevolg van die zonde was, dat alle koningen van Israël uit den beker van Goda toorn moesten drinken, en toen de maat hunner ongerechtigheid vol was, en zij hoe langer hoe verharder en onvruchtbaarder onder de genademiddelen werden, zoo zond God den Assyriër, de roede zijns toorns, tegen dat huichelachtige volk, en Hij gaf hem bevel tegen het volk zijner verbolgenheid, Jes. 10 : 6. En God liet hun land verwoesten en hen wegvoeren tot aan het einde des aardbodems, 2 Kon. 17: 23 en vervolgens, daar blijkbaar de oorzaken genoemd worden, en nog weet men heden ten dage nauwelijks, of er een overblijfsel van dat machtige volk is, immers niet wäar zij zich onthouden.

5. En Juda en Benjamin, en 'in de overgeblevene der geslachten Israëls, die voor hunne oogen zagen wat God aan de tien stammen gedaan had, en hoe God hen nog spaarde, zooals Asaf het uitdrukt, Ps. 78 : 67, 68, Hij verwierp de tente Jozefs en den stam Efraïms verkoos Hij niet, 'maar Hij verkoos den stam Juda, den berg Sion, dien Hij liefhad, en niettegenstaande dit, en al de waarschuwingen der profeten, en bijzonder van Jeremia in ons teksthoofdstuk, stelden zij den dag des kwaads verre, en zij rechtvaardigden hare zuster Samaria door al de gruwelen, die zij gedaan hadden, en vertoornden God, met gemeenschap aan haars zusters zonde; en tegen al de ont-

fermende gestalten en waarschuwingen van Jeremia aan, Jer. 4 : 19, **O**mijn ingewand, mijn ingewand! ik heb barenswee, o wanden mijns harten! mijn hart maakt getier in mij, ik kan niet zwijgen, want gij, mijne ziel! hoort het geluid der bazuin, en het krijgsgeschrei. Wascht uw hart van boosheid, o Jeruzalem! opdat gij behouden wordt, hoe lang zult gij de gedachten uwer ijdelheid in het binnenste van u laten vernachten? vs. 14, daar komen hoeders uit verren lande, zij verheffen hunne stem tegen de steden van Juda, vs. 16. Tegen al die vermaningen hoorden zij niet, verlieten den Heere, daarom zegt God, vers 12, 13, daar zal mij een wind komen, die hun te sterk zal zijn, nu zal Ik ook oordeelen tegen hen uitspreken. Ziet, hij komt op als wolken, en zijne wagenen zijn als een wervelwind, zijne paarden zijn sneller dan arenden, wee ons, want wij zijn verwoest. En wat was het gevolg? De koning van Juda, Zedekia, werd van de Babyloniërs gevangen, blind, en met gansch Juda, en met de overgeblevenen van alle geslachten Israëls, naar Babel weggesleept; en Jeruzalem, die schoone stad, eene vorstin onder de landschappen en volmaakt in schoonheid, werd met dien heerlijken tempel verbrand, en hare muren omvergeworpen, ziet hun geroep in dien tijd, Klaagl. 1 : 11, 12 en 2 : 11, 12. Verder, wanneer zij na eene zeventigjarige gevangenis uit Babel wederkwamen, en denzelfden boozen weg insloegen, den godsdienst verbasterden en den Leviëten hun deel onthielden, en zich weder met vreemde volkeren in het huwelijk vermengden, toen liet God hen al weder waarschuwen door den vorst Nehemia, Neh. 13: 18, Deden niet uwe vaders alzo? (zeide hij) en God bracht al dit kwaad over ons, en over deze stad, en gij maakt de hittige gramschap nog meer over Israëel; en nog verscheidene profeten zond God, waaronder ook Maleachi was, te zien Mal. 1 : 6, 7, zoo verlieten zij wederom den Heere, spatten uit in verachting van God, zijn Woord en knechten; en hoe menige oordeelen zijn op hen gevallen? tot eindelijk (na Jezus zelf hen gewaarschuwd had, en geweend over Jeruzalem, Luk. 19 : 41, 42, en nadat zij den Heere der heerlijkheid gekruisigd en geroepen hadden, Matth. 27 : 25, Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen;) stad en tempel zijn verwoest geworden, door Titus Vespasianus, en de Joden in de heilige Voorzienigheid gruwzaam zijn gehandeld, zooals Josefus getuigt, dat in die belegering elf honderd duizend menschen gesneuveld zijn, en wel zevenneentig duizend gevangengenomen, en dit was in de heilige Voorzienigheid aan den afgang des Olijfsbergs, daar Jezus de stad naderende en ziende, weende, Luk. 19: 37, en daar sloegen de Romeinen hun leger ook neder; daar zitten nu nog die beminden om hunner vaderen wil, dat oude volk Gods, zonder Efod, zonder Terafim, zonder opgericht beeld, Hos. 3: 4, en vrienden ! mochten wij hieruit leeren, heeft God de natuurlijke takken niet gespaard, dat wij toezien (die tegen de natuur ingeënt zijn) dat Hij ook ons niet' spare, Rom. 11 : 21, ziet uit alle dezen, hoe het Gods weg ten allen tijde geweest is, wanneer God een volk op zijnen weg leidde, en daarentegen een volk den Heere ver-

laat, dat God eindelijk zware en wel uitroeierende oordeelen over zulk een volk brengt, en'ook wat Juda en Benjamin (ons tot een spiegel) over het hoofd hing, en wat zij ook ondergaan hebben, omdat God rechtvaardig is.

b. Maar al komt het tot die hoopte in lichamelijke oordeelen met een volk altijd niet, (alhoewel Gods Woord en bedreiging daar liggen, en van die alle zal er geen woord op de aarde vallen) echter rusten op een volk in het gemeen, en ook op een mensch in het bijzonder, die God verlaat, ten tijde als de Heere het wèl met hem voorheeft, deze oordeelen :

1. God wijkt met zijne genadige inwoning en tegenwoordigheid van zulk een volk; zulk een volk raakt zijne heerlijkheid en zijn sieraad kwijt, zij worden hoe langer hoe minder ontzaglijk voor hunne vijanden ; daar het anders ontzaglijk is, Deut. 32 : 30, dan kan een mensch duizend jagen, en twee tienduizend doen vluchten; maar als hunne schaduw van hen geweken is, en zij als eene bloote kudde geiten openstaan, dan is het daar naar gesteld; opmerkelijk is Salomo's woord, Spr. 28 : 12, als de rechtvaardigen opspringen van vreugde, is er groote heerlijkheid, maar als de goddeloozen opkomen, wordt de mensch nauw gezocht, en die springen van geene vreugde op, en verblijden zich niet tot opspringens toe, als God geweken is.

2. Zulk een volk heeft zware verhardingen, tegen al Gods goede wegen aan te wachten, zware verblindingen in de zonden, zoodat het dan overal overheen kan, waaromtrent het te voren bekommring had, dan zondigt het al voort zonder klopping; de profeet Ezechiël zeide van 's Heeren wege tot Israëel, Ezech. 20 : 39, En gijlieden, o huis Israëls, alzoo zegt de Heere, Heere : gaat henen, dient een ieder zijne drekgoden, ook hierna, dewijl gijlieden naar Mij niet hoort. Dan is het als Ps. 81 : 12, 13, Mijn volk *heeft mijne stem niet gehoord, en Israëel heeft Mijner niet gewild. Dies heb Ik het overgegeven in het goeddenken kuns harten, dat zij wandelden in hunne raadslagen.

3. Zulk een volk heeft al den voorspoed, dien het geniet in Gods ongunst en toorn, zelfs de minste slagen en oordeelen, en dat is er het bewijs van, als een volk daardoor niet beter en tot God gebracht wordt, dat staat Jer. 6 : 29, 30, De blaasbalg is verbrand, men noemt ze een verworpen zilver, want de Heere heeft hen verworpen. Ja, het heeft te wachten alle oordeelen, die God door zijne knechten uit zijn Woord over hen uitgesproken heeft; zulk een volk zegt met woorden, of in hun hart, tegen de waarschuwing van Gods knechten, als Ezech. 12 : 22, 23, 27, 28, Hij profeteert van vele dagen, zijn gezicht is van verre tijden, (maar dan zegt God:) Ik zal dat spreekwoord doen ophouden, en zal het woord van elk gezicht doen komen, en vrienden, komen de oordeelen zooblijkbaar niet., gaat een strafbaar volk ongestraft henen, zoo het schijnt, o, dat is het zwaarste oordeel! Paulus noemt dat, Rom. 2: 4, 5, een toorn vergaderen als een schat; als het besluit zwanger is, dan is er nog vermanen aan, en dan is het nog tijd om zich te bekeeren, maar als het baart, o! dan

is er geen genezen aan, en vrienden, als kaf' gaat de dag voorbij, Zef. 2 : 1, 2.

4. Zulk eene volksvoorwaarde wordt erger na de verbodsdagen, een verbodsdag, een dag uitwendig waargenomen zonder men iets meent, om die te achtervolgen met hervorming in zijn eigen hart, huis, familie, uitwendigen stand en beroep waarin men is, en zonder daarover te handelen met den Heere, om dat Gode behagelijk te doen, die maken het gestel van een mensch of volk erger; tegen dezulken, die al hunne afgoden aan de hand willen houden, die er niet aange-raakt willen hebben, zegt de Heere, Jes. 1: 13, Brengt niet meer vergeefs offer; het reukwerk is hlij een gruwel, het bijeenroepen der vergaderingen vermag Ik niet; het is ongerechtigheid, zelfs de verbodsdagen.

5. De godzaligen onder zulk een volk kunnen dan zoo niet meer tusschentrede, zij weten niet waar zij het aanvatten zullen, het gansche hoofd is krank, het gansche hart is mat; al hebben zij het voor zichzelf nog goed, en al genieten zij vrede in Gods oogen, echter als zij voor het gemeen opkomen willen, dan sluit God toe, en rookt tegen het gebed, Ps. 80 : 5, en die zijn dan meest vol van de grimmigheid des Heeren, en van de schelding huns Gods, Jes. 51 : 20, en zoo moeten zij het dan daar laten, en aan den Heere overgeven, wachtende op Gods tijd, dat de Heere eens opstaat, zijne vijanden bekeert of verstrooit, en dat er dus van den hemel verandering komt.

6. Eindelijk, (het ga hoe het ook ga met land en Kerk in het gemeen) elk mensch die God verlaat, als God hem op den weg leiden wil, heeft dat oordeel te wachten, dat hij verbroken zal worden, Spr. 29 : 1, Een man, die dikwijls bestraft zijnde, den nek verhardt, zal schielijk verbroken worden, zoodat er geen genezen aan zij; of hij heeft eene nare ontwaking op het doodbed te wachten; of zoo hij al zorgeloos sterft zooals hij geleefd heeft, als slapende in het opperste van een mast, in het midden van eene woedende zee, Spr. 23 : 34, zoo heeft hij te wachten, wakker te storten in de eeuwige donkerheid. O ! vrienden, wakker te vallen in de hel, dat zal wat te zeggen zijn; in één oogenblik voor eeuwig van zijn heil verstoken, en daar een worm te hebben, die niet sterft, en een vuur, dat niet uitgebluscht zal worden, Mark. 9: 44. En eeuwig alle vleesch tot eene afgrijzing te wezen, Dan. 12 : 2.

B. Ziet, al deze oordeelen hangen over het hoofd van zulk een volk of mensch, die God verlaat, ten tijde als de Heere hen op den weg leidt; nu wil de profeet Juda en elk mensch, bij de oorzaak van die oordeelen hebben, daarom vraagt hij: doet gij u dit niet zelven, doordien gij den Heere uwen God verlaat, ten tijde als Hij u op den weg leidt?

a. In deze spreekwijze: doet gij u dit niet zelven? ligt opgesloten de waarheid dier zaak, en is dus sterk bevestigende, evenals 1 Petr. 4 : 17, Wat zal het einde zijn van die het Evangelie ongehoorzaam zijn? dat zegt zooveel als: vreeselijk zal derzulker einde zijn; zoo ook vs. 18, Waar zal de goddelooze en zondaar verschijnen?

dat zegt zooveel, alsdat het niet uit te drukken is, hoe verschrikkelijk het' een goddelooze hebben zal, als Hij verschijnt. Zoo ook Jes. 5 : 4, Wat is er meer te doen aan mijnen wijngaard? en Hos. 6 : 4, Wat zal Ik u doen, o Efraïm? dat is zooveel als : daar is niet meer aan u te doen. Zoo is het ook hier, doet gij u dit niet zelven? dat is: gij doet dit uzelf aan, het is uwe eigen schuld, of de Heere heeft u dat gedaan, en zal u dat doen, omdat gij Hem verlaten hebt; gij alleen zijt oorzaak van al de oordeelen Gods, die op u rusten en over uw hoofd hangen, omdat gij Gods gunst van u afweert; het komt uit alles op een: waren er geene zonden, er waren geene plagen, en daarom, wat klaagt een levend mensch! (aangaande de oordeelen en straffen) een ieder klage vanwege zijne zonden, Klaagl. 3 : 39, dat is, hij klage liever over de oorzaken; het is alsof er stond, gelijk Jer. 4 : 18, uw weg en uwe handelingen hebben u deze dingen gedaan, dat is uwe boosheid, dat het zoo bitter is, dat het tot aan het hart raakt.

b. Met deze spreekwijze, vraagsgewijze voor te stellen: doet gij u dit niet zelven? overreedt de profeet de verlaters des Heeren van de rechtvaardigheid van God, en van de billijkheid van zijnen weg, gelijk Job 34 : 10, 12, Verre zij toch de Almachtige van onrecht, ook waarlijk God handelt niet goddeloos, en de Almachtige verkeert het recht niet. De profeet toont de billijkheid van Gods weg, als hij het aan het oordeel van den mensch overgeeft, ten einde de conscientie spreken mocht, en die ziel, of dat, volk overreed mocht worden, dat de schuld en oorzaak bij hen is. O, vrienden! dat zou groot zijn, als de schuldige mensch zijne schuld zag, en den Heere toeviel, en als hij uitriep : o! de schuld van al wat mij, ons land en de Kerk overkomt, is bij mij ; ik ben alleen de oorzaak, vandaar zal het heil beginnen moeten; als tot verstandigen spreek ik, oordeelt gijzelven hetgeen ik zeg, 1 Cor. 10 : 15.

c. Door die vraagsgewijze voorstelling: doet gij u dit niet zelven? wil de profeet de verlaters des Heeren brengen tot bekentenis en belijdenis des monds, zoodat hij henzelven en andere menschen bijzonderlijk den Heere getuigen maken wil, dat de oorzaak bij hen is, gelijk Jezus zegt, Luk. 19: 22, Uit uwen mond zal Ik u oordeelen. Hiervan is een mensch zoo ver als de hemel is van de aarde; en vrienden, het is genade als iemand dat krijgt, en dat is de zegen, waarnaar elk te staan heeft, dat hij zichzelf en zijne schuld ziet; en dat God hem tot zichzelf gelieve te brengen; waar hij zoo onberoepelijk ver van af is, en dat God hem daarbij bepale, om uit die diepte van schuld werkzaam te worden; dan worden de zonden zwaar, en de plagen licht, en langs dien weg zou het licht opgaan in de duisternis, Ps. 112 : 4.

TOEPASSING.

- A. Vrienden, zijn deze woorden niet gepast, in eenen tijd gelijk deze?
 a. Daar God toont, dat Hij de inwoners van Nederland in het ge-

meen, en elk onzer in het bijzonder, op zijnen weg wil leiden, door wederom een verbodsdag ter bekeermg te geven, dat uiterste middel tot herstel, en welke van zooveel gevolg placht te zijn, omdat er zooveel Geest, kracht en hervorming mede gepaard ging; zoodat het einde van een verbodsdag wes, dat de vijanden beefden, als zij hoorden dat er een verbodsdag was uitgeschreven, omdat God voor Nederland te velde trok, en streed met water, weer, wind, stof des aardbodems, of door inwendige verschrikking, welke Hij gaf in het hart der vijanden, dat zij voor het geritsel van een blad beefden; och! vrienden, zij behoeven voor onze biddagen nu zoo benauwd niet te zijn, het is nu den anderen dag al hetzelfde; maar dat zij nu zoo. Echter hebben wij te schatten, dat wij nog leven, en heeft elk gelegenheid om de zaken in zijn persoon, huis, geslacht en stand nu op te nemen zooals zij zijn; wij hebben het gisteren evenwel mogen hooren, van die de wacht op Sions muren is toevertrouwd, wat God aan ons Nederland gedaan heeft; hoe de Heere het verkoren heeft om uit dit land zijn volk te verzamelen, en krachtdadig te roepen uit het rijk der duisternis tot het koninkrijk zijns Zoons; hoe God het met ons land gemeend heeft; wij hebben ook mogen hooren, en het is ons voor oogen gesteld, hoe wij het tegen den Heere gemaakt hebben, wat wij vergolden hebben, onze verlating van Hem, ten tijde als Hij ons op den weg leidde; ook hebben wij mogen hooren tot onze vernedering en ontwaking, wat wij te wachten hebben, en hoe het onze eigen schuld is, hoe wij zelve oorzaken zijn van de oordeelen, die op ons rusten en over het hoofd hangen. Vrienden, is het niet groot, die dingen nog te mogen hooren? Het is waar, menigeen heeft het niet gehoord, en heeft niets gezien omdat hij dood is; echter zijn het middelen geweest, die God, als het Hem behaagt, tot ontwaking kan gebruiken; de Heere heeft ons op den weg geleid.

b. Vrienden, ziet eens, wanneer een mensch een verbodsdag krijgt, en hij dan daar tegenaan God verlaat, ei, legt er uw hart toch bij! dan verlaat hij den Heere, ten tijde als Hij hem op den weg leidt.

1. Als hij de instelling Gods verlaat, waaraan de Heere Zich verbonden heeft, als hij die inwendige hoogachting van Gods bevel kwijt raakt, dat is groote trotschheid, en daarvan is geen goed te wachten; of als hij daar komt, dat hij de bestraffing niet kan dragen, die achter den rug werpt, dat zijn 'zware zonden, daarom staat er, Spr. 12 : 1, Die de tucht lief heeft, die heeft de wetenschap lief, maar die de bestraffing haat, is onvernunftig. Dan verlaat hij den Heere, ten tijde als God hem nog genademiddelen geeft, dan hoort hij niet naar zijne bestraffers, en hij wendt zijn oor af van zijne leeraars.

2. Als hij op den verbodsdag opkomt, alsof hij onder Gods volk behoorde, en geen gedachten heeft om iets van zijne zonden en afgoden, waaraan zijn hart vast zit, weg te doen. Vrienden, weet gij niet dat elk (hetzij hij het weet of niet weet, hetzij hij wil of niet wil) gekomen is onder den vloek en onder den eed, hij heeft het toegestemd; hervormt hij nu niet, wil hij nu geen woord houden, zoo

verlaat hij den Heere, ten tijde als God hem op den weg leidt.

3. Als een mensch Inwendig haat en afkeer blijft behouden tegen Gods volk, die het heilige zaad en steunsel des lands zijn; vrienden, dat is de natuurstaat, die vijandschap is gezet, Gen. 3 : 15; als er eene toenadering tot God komt, dan kan het niet anders zijn, of men krijgt zijn volk lief, 1 Joh. 4 en 5. Hetwelk nog een trap hooger gaat in den uitvoer, wanneer men die vervolgt en zoekt uit te roeien, dat is gelijk de Joden deden. O! vrienden, denkt gij, dat het nu beter gaan zou als Jezus op aarde was; meent gij, dat ze nu ook niet roepen zouden : weg met Deze? en een discipel is niet meerder dan zijn Meester; dat is God verlaten.

4. Als hij inwendige kloppingen des Geestes tot zijne overtuiging krijgt, dat men bevreesd wordt, dat zijn weg niet goed is, en dat men zulks tegengaat of verzet. Vrienden, dan is het menigmaal Gods tijd om een mensch tot zichzelf te brengen en te bekeeren, en wil hij dan niet volgen, hij verlaat den Heere, ten tijde als Hij hem op den weg leidt.

5. Als een mensch, die werkzaam gemaakt is, begeerig naar het heil, als die zijn eeuwigen staat grondt op een tekst, die hem te binnen komt, of op eene bloote verbeelding of verschijning buiten het Woord. O! vrienden, dat is doodelijk; wie weet of de wateren van vrije genade ooit zoo hoog zullen gaan; zulk eene plaats kan zijn nut hebben, als men er recht voor den Heere mede werkt, maar daarop neder te gaan zitten, is God verlaten, ten tijde als Hij hem op den weg leidt.

6. Als hij met zijne eigen ziel, en met den gemeenen toestand geen werk gekregen heeft, noch behoudt; dat behoort onder het verlaten van den Heere, ten tijde als Hij u op den weg leidt; gij zult zeggen : waaraan weet ik zulks, of ik er al recht werk mede gekregen heb?

a. Is uw hart oprecht geweest met God, zoo zult gij niet eene zonde of afgod in uw huis uitgezonderd hebben, dan zult gij dezelfde man of vrouw niet blijven ; gij zult dan niet zeggen: het komt op die beuzeling niet aan, dan zult gij in uw hart hebben om te hervormen ; het is een klaar bewijs, waar de arke Gods in het huis of hart komt, dat daar de Dagon valt.

b. Dan zult gij geweend hebben (al is het altijd met geene uitwendige tranen) wanneer gij uwe zonden hoordet noemen, en de afgoden, waaraan uw hart zat; de een zit aan de wereld, die dient hij met oog en hart, hij kan aan zijn lichaam of in zijn huis niet houden, dat de wijze dezer eeuw is, dat is een wandelen naar de eeuw dezer wereld; ik zeg: hebt gij geweend, en is er scheidingtusschen uwe ziel en tusschen de zonde gekomen; verdedigt gij den afgod niet meer, en zegt gij: laat Baäl voor zichzelf twisten? Vrienden, is dat zoo vreemd? leest maar eens Ezra 8 : 9 en 10 : 1, Als Ezra alzo bad, en als hij deze belijdenis deed, weenende en zich voor Gods huis nederwerpende, verzamelde zich tot hem uit Israël eene zeer

groote gemeente van mannen, vrouwen en kinderen, want het volk weende met groot geweën.

c. Dan zult gij ook geen groteren lust hebben, dan met God over en tegen al uwe zonden, en liefste boezemzonden en afgoden een verbond te maken. Zefanja, een groot man, zeide tot **Ezra**, Ezra 10 : 3, Laat ons dan nu een verbond maken met onzen God, dat wij al die vrouwen en wat van haar geboren is, zullen doen uitgaan, naar den raad des Heeren, en dergenen, die beven voor het gebod **onzes** Goda. zeggende : vs. 4, Sta op, want deze zaak komt u toe, en wij zullen met u zijn, wees sterk en doe het; en vs. 5, En de oversten der **priesteren**, de Levieten, en gansch Israëel zwoeren den Heere trouw. Vrienden, dat was wat anders te zeggen, vrouwen en kinderen te verlaten, dan vodden van pronk en pracht.

d. Daaraan zult gij het ook kunnen weten of uw werk oprecht is, of uw licht niet vermindert, maar vermeerderd, als **gij** meer gruwelen begint te zien dan deze, en als gij van de takken, de zondige daden, gevoerd wordt tot den wortel, het zondig hart; en als **gij**, buiten Jezus rusteloos wordt, en **gij** bevreesd wordt aan uzelf, of dat anderen u van vrede zullen spreken, als het zoobij u ligt, gelijk bij David, Ps. 35 : 3, zeg **Gij** tot mijne ziel: Ik ben uw heil, dan zal het werk Gods zijn eigen kenteeken en getuigenis met zich brengen; die in den Zoon gelooft, heeft het getuigenis in zichzelf, 1 Joh. 5 : 10. O! Vrienden, ziet wat heerlijke gevolgen het zou hebben, als elk bij zijne zonden kwam, en niet langer twistte met het verval in de Kerk, en in zijn huis, en met de oordeelen Gods.

† Dan zou de eeuwige lankmoedigheid recht gezien en erkend worden, en elk zou leven in God te rechtvaardigen, en zou droefheid hebben naar God over zijne zonden, en van daar zou er een geroep opgaan naar den hemel. O! dan zou men niet meer streng zijn arbeid eischen gelijk de Joden, Jes. 53 : 3, maar met den Hoofdman zou elk roepen : Heere! ik ben niet waardig, dat Gij in mijn huis of hart komt, het land is niet waardig, dat Gij wederkeert met uwe genadige inwoning, gelijk in de dagen van ouds; en dat zou eerst sterk roepen zijn.

††. Dan zou elk om het zeerst lust hebben te hervormen in zijn hart, in zijn huis en gezin, in de Kerk en den Staat zouden alle voorgangers in beweging zijn, en maar roepen met het hart, om al meer en meer ontdekking, dan zou een mensch zoo bekommerd niet zijn, dat zijn afgod aangeroerd zou worden; men zou er naar verlangen. Dan Zou er nog wel een priester gevonden worden, welke het wetboek, dat verloren was, nog niet vergeten had.

†††. O! dan zouden de hoogten Baäls worden afgebroken, elk heeft toch zijn Dagon, al is het zijn verstand, dat de heilige waarheid des geloofs bestrijdt, zijn afgod in zijn huis, de Dagon zou zijn kop verliezen. O! wat vodden zouden er geworpen worden voor de mollen en vledermuizen!

††††. Dan zou men die vrees kwijt raken, dat men toch niet kan uitvoeren, en dat de stroom, waartegen men in moet, zoo sterk is,

dan zou men hachelijke zaken maar aantasten, lieve afgoden van zijne naasten schudden: zulk een zou meer door het geloof werken; want vrienden, het is toch Gods werk, dan zou de ziel meer afdrijven van het eigen, en meer met den hemel werken.

†††††. Eindelijk, dan zou elk in zijn stand gevonden worden, maar te staan, om in al zijn doen en laten Gode welbehagelijk te zijn, en niet om menschen te behagen, en de rechterhand des Allerhoogsten zou dan ook in- en uitwendig met het land en de kerk in het gemeen en met elk in het bijzonder veranderen. Maar vrienden, mag men niet zeggen: wie zal leven, als dit geschieden zal? O! ja, maar als er slechts geloof was, alle dingen zijn mogelijk dengene, die gelooft.

En ziet eens, wat nare gevolgen het anders zal hebben, in geval elk mensch na den biddag dezelfde blijft.

§. Daar is geen vrede te wachten, al roept de geheele wereld van vrede, ja van een vrede zoo bestendig in gansch Europa; de Bijbel zegt: daar is geen vrede te wachten. Ziet eens 2 Kon. 9 : 22; als Joram aan Jehu vroeg: Is het vrede Jehu? zeide hij: Wat vrede, zoolang de hoererij uwer moeder Izébel en hare toovergen zoo vele zijn? Ja, het tegendeel is te vreezen, als er geroepen wordt: Vrede zonder gevaar, dan zal een haastig verderf hun overkomen, gelijk de barensnood eene bevruchte vrouw, en zij zullen het geenszins ontvlieden, 1 Thess. 5 : 3. Daar is ook geen inwendige vrede te wachten, als men openbaar met God in oorlog staat, Jes. 27. En vrienden, als God het aangezicht verbergt, wie zal Hem dan aanschouwen, zoowel voor een volk als voor een mensch alleen? Job 34 : 29.

§§. Dan is er meer afbreking in den toorn te wachten, dat elk zijn stand en familie aan de hoeken, als afgekort staat te worden. O! wat moesten ouders, (al hadden zij geen lust, om God te zoeken) het niet doen, uit liefde voor hunne kinderen, het volgende geslacht; en wij zien in het Woord, dat zelfs op eene uitwendige Ninevitische vernedering, Gods toorn werd opgebonden, en die daarvan al begon, God mocht u wat meer geven, dan gij begeert, ook genade in uw hart.

§§§. Ja vrienden, daar is eindelijk te wachten, een wind van oordeelen, die ons land te sterk zal wezen, Jer. 4, dat God des berouwens moede zal worden; en als de dag van den toorn des Heeren komt, Zef. 2 : 2, o! dan is het te laat, en dan zal het Neërlands nacht worden; en daarom, ik zeg met Jozua, Joz. 24 : 15, Doch zoo het kwaad is in ulieder oogen den Heere te dienen, zoo kiest u heden, wien gij dienen zult, maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen den Heere dienen; dat God er genade toe geve, dat wie er lust toe hebben, Amen zeggen mogen in des Heeren sterkte!

B. Mochten die zielen wat medenemen, die het om waarheid in het binnenste te doen is! Die God en Christus, en de heerlijkheid van zijnen dienst in het oog gekregen hebben, en die daarbij, dus verre buiten de wereld en den zondedienst, zijn gestapt. Vrienden, hebt gij wat gezien van uwe banden, die den Heere nog van u scheiden, of wat

het is, waardoor gij zoo niet los wordt, of welke de oorzaak is, dat het werk meest van uwe zijde alleen is? en dat gij zoo dit getuigenis Gods over uw werk blijft missen? O! het is wel gebeurd, dat op verbodsdagen, of voor, of na, de weg des verbonds wel eens is geopend, en een ellendige onwaardige ingelaten; hebt gij voor 't gemeen zoo niet kunnen werken? Maar hebt gij uzelf, zoo ellendig gij waart, aan den Heere Jezus aangeboden, en was uwe zucht, dat gij dat gansche verkeerde gestel eens aanzien wildet, en daar de hand eens aanleggen? O! daar is aan te houden, om aan die deur bewaard te worden; de Heere helpe u recht in de laagte, om uit de diepte te leeren roepen, en dat gij daar bewaard moogt worden; het hart is zoo ellendig, het kan daar niet lang blijven, en daar moet het blijven, en God moet het daar houden, zal Jezus, en de weg van vrije genade recht dierbaar worden; o! roept toch, om al meer en meer ontdekking, en dat Jezus zijne laatste hand eens aanlegge; o! neemt dat woord met u, gij weet wel dat er staat, Jes. 64: 4, Het is van ouds niet gehoord, wat God doen wil dien, die op Hem wachten.

C. Dat Gods volk mede mocht nemen.

a. Wanneer zij den Heere hunnen God al verlaten, als Hij hen op zijn weg leidt.

1. Als zij zoo ongeloovig zijn en werken; zich zoo gewennen, om Gods goede woorden en stemmen, zoo van zich af te keeren; het is waar, men kan door toegeven het zoo ver gebracht hebben, dat er nu geen opkomen aan is; o! dat is zoo nadeelig. Krijgt gij een woord, en meent gij het onderwerp van zulk eene belofte niet te zijn, werkt echter met dat woord, en brengt het voor den Heere; klaagt, dat gij bekommering hebt voor bedrog, maar weert het zoo niet af, God mocht het licht langs dien weg doen opgaan; menschen, die niet oprecht zijn, is dat hun werk, al wat inkomt, maar onbekommerd voor zich aan te grijpen.

2. Als zij niet waken in den strijd tegen de zonde, of als zij langs verkeerde wegen werken, om de zonden te dooden door redeneeringen, en als zij het niet zoeken door het lichaam der zonden voor de voeten van den Heere Jezus te brengen, langs den weg van rechtvaardigmaking, en door den dood van Christus door het geloof aan hunne ziel te brengen tot dooding; Paulus zegt, het moet door den Geest geschieden, Rom. 8: 13.

3. Als zij de tucht niet liefhebben, die is een zot, zegt Salomo, Spr. 1: 7; dan is het er naar gesteld, hoewel dit kwaad zeer groot en algemeen is; dan onttrekt men zich uit Gods weg, om heiliger en beter te worden.

4. Als zij veel van de aarde innemen, hun hart daar aan het zitten raakt, o! dan staat Baäl tegenover Christus, Dagon tegen de Ark; wat de een verliest, wint de ander.

5. Als God hen leiden wil door kruisen en proefwegen, en zij niet willen geleid zijn; als het hart daartegen hoog, in plaats van laag wordt.

G. Eindelijk, als zij van het nauwe pad afraken, van door den Geest

geleid te worden in zichzelf, in hunne machteloosheid en zondig niet, in hunne eigen- en zelfliefde, om uit die diepte zoo te werken; o! daar alleen is Jezus en de vrije genade recht dierbaar, en daar alleen kunnen zij lasten van het gemeen, van land en kerk, en van anderen dragen; en zoo behoeven er immers geene drangredenen, om Gods volk meer op te wekken, dan die, dat zij immers van God geroepen zijn, van eeuwigheid voor den hemel afgezonderd, en gesteld om hier Gods beeld te dragen en zijne deugden te verkondigen, 1 Petr. 2 : 9.

b. Tot moedgeving voor die onder Gods volk lust hebben op te staan, en handen aan het werk te slaan, die er wat van gezien hebben.

1. Gij moogt bespot en veracht worden, omdat gij het zoo nauw neemt; zij mogen u tot een roof stellen, omdat gij van het booze zoekt af te wijken; maar gij zult daarbij inwendigen vrede hebben, den Heere uwen God hebt gij met u aan uwe zijde, en zijn Woord is met u; geeft het maar alles en laat het maar alles, als gij kunt, in zijne handen, Hij zal op zijn tijd uwe verantwoording wezen.

2. Dan zullen de beloften u toebehooren, van in een tijd van algemeene oordeelen in de binnenkameren geleid en bewaard te worden, totdat de gramschap overga. God zegt, Jes. 32 : 18, 19, Mijn volk zal in eene woonplaats des vredes wonen, maar het zal hagelen daarbuiten; dan zult gij beschamen die trotsche grootsprekers, die nu het woord voeren, die op paarden rijden.

3. Vrienden! de rust is voor u aanstaande; o! wat zult gij, in zijne kracht, rusten van alle moeilijkheden hier beneden, van zonden, Ongeloof en van uw ellendig strijden, en de dagen uws treurens zullen een einde nemen, en eeuwige blijdschap zal op uw hoofd wezen, en dat wel dan, volgens Mal. 4 : 1, 2, als de verschrikkingen eeuwig voor de goddeloozen aanstaande zijn.

c. Tot uwe besturing en opwekking.

1. Zoekt met uw zondig en ellendig vasten in Jezus' eeuwige gerechtigheid te schuilen, en met uwe pogingen tot waarheid in het binnenste, en met het onvolmaakte werk in zijne volmaakte gehoorzaamheid te vlieden; doet in dezen ook aan den Heere Jezus Christus, Hij heeft volmaakt gebeden en gevast. Joh. 7 : 37 staat Hij en roept op den grooten dag van het feest, (die een verbodsdag van het Loof huttenfeest was) zoo wie maar dorst, kome tot Mij en drinke; dat uwe gestalte nu naar Hem dorste en ook tot het volgende werk:

2. Waakt tegen de inwonende zonde en afgoderij. Ps. 66 : 18, had ik naar ongerechtigheid met mijn hart gezien, de Heere zou niet gehoord hebben.

3. Zoekt indruk te behouden van hetgeen gij op den biddag gezien hebt, van de gesteldheid tusschen den Heere en het land in het gemeen, en dat gij in den weg van billijken en rechtvaardigen moogt voortgeholpen worden; zoekt u ook aan te bieden, om de zaken, hoe hopeloos zij staan, in des Heeren hand te geven.

4. Veel te zuchten, dat de oordeelen, die er vallen, mogen zijn om

te wannen en te zuiveren, en' dat **gij** ook de oordeelen zoekt na te **oogen** en te volgen, waar **zij** vallen; Ps. 94 : 15, Het oordeel zal eens wederkeeren tot de gerechtigheid, en alle oprechten van harte zullen hetzelfde navolgen.

5. Houdt een oog op de **teekenen** der tijden, wanneer **Gods** dag der wraak en der vergelding nadert.

6. **Eindelijk**, gedenkt veel voor den Heere der verdrukte kerk en den gevangenen, alsof **gij** mede een gevangene waart; **zij** roepen ons toe: gaat het u niet aan, die over den weg gaat? En dat de Joden bekeerd mogen worden, en de antichrist moge zinken, ten einde langs dien weg in ons land en hart een leven uit den dood kome; nu zucht **gij** in het donker onder **Gods** wegen, maar die belofte zal vervuld worden, Ps. 138 : 5, **zij** zullen zingen van de wegen des **Heeren**. Amen.

DE NOODZAKELIJKHEID DER WEDERGEBOORTE, GEENE STOF VAN VERWONDERING.

OF

Verhandeling ter voorbereiding voor het H. Avondmaal.

Verwondert u niet, dat Ik u gezegd heb, **gijlieden** moet
wederom geboren worden. **Joh. 3 : 7.**

¶ N dit hoofdstuk vinden wij twee hoofddeelen:

A. Eene samenspraak van den Heere Jezus met Nikodemus,
vs. 1-21.

B. Het laatste getuigenis van Johannes den **dooper** van Christus,
vs. 22-36.

Belangende de samenspraak, daarin ziet men:

a. Dat Nikodemus (met wien de **Heere** sprak) een overste was der Joden, en een **leeraar** in Israëel, een man, die inwendige achting en liefde had voor den Heere Jezus, maar niet **zoo** doorbrekende, dat hij er nog alles aan geven kon. Want (staat er) hij kwam des **nachts** tot Jezus, uit **vreeze** van ook uit de synagoge **te** zullen **geworpen** worden. Het was daarna geheel anders met hem gesteld, gelijk blijkt uit Joh. 19: 39, wanneer Nikodemus er alles aan waagde en met Jozef van Arimathéa, een raadsheer, (die te voren ook een bedekt discipel van den Heere Jezus was) het lichaam van Jezus openbaar begeerde, en dat in zulk een gevaarlijken **tijd**. Waaruit men zien kan, hoe somtijds vreesachtige vromen, die voor **Gods** naam en zaak niet durven uitkomen, door den **vrijmoedigen** geest in **allergevaarlijkste** tijden kunnen ondersteund worden, en dan opkomen voor den Heere; **dit** blijkt vs. 1, 2.

b. Deze Nikodemus wordt van Christus onderwezen, **bij gelegenheid** dat Jezus verscheidene bewijzen gegeven had, dat Hij de Christus, de ware Messias was, door **teekenen** en wonderen, **zoo** in veler harten als naar buiten, blijkende in het eerste en tweede hoofdstuk: en dat Nikodemus (deze dingen wetende) tot Jezus kwam en **zeide**: Rabbi, wij weten dat **Gij zijt** een **Leeraar** van God gekomen, want niemand